

Kiadja: A MAGYAR FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELENIK minden hó 1-én és 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagnaknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.

Szerkesztőség: Budapest, V. Ker., Sziget-utca 5/7. szám, IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Pátria“ r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vesz fel.

TARTALOM: A halászati szakoktatás kérdéséhez. *Dr. Unger Emil.* — A társulás elve a halászatról szóló újabb törvényekben. (Folyt. és vége). *Répássy Miklós.* — A halak galandférgéről. *Dr. U. E.* — Ahogy az öregek halásztak. *SMJ.* — Kérdések és feleletek. — Könyvismeretés. Irodalom. — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Hirdetések.

A halászati szakoktatás kérdéséhez.

A köztársasági kormány egyik igen fontos feladatának tekinti a tudományok népszerűsítését, különösen oly célból, hogy a mezőgazdaságban, földművelésben, állattenyésztésben a többtermelésnek és ezzel a népjólétnek előfeltételeit megteremthesse. A napi sajtóban megjelent számos cikkből tudjuk, hogy a népkormány már az elemi iskolai oktatás kereteibe is olyan tantervet szándékozik beleilleszteni, a mely megvalósítás esetén a tanulót a helyes gazdálkodás, termelés módjaival s a tudománynak e téren elért és a gyakorlatban bevált vívmányaiival megismerteti. E célból a földreform keresztülvitelénél az iskolák mintagazdaságokat is fognak kapni, hogy a szemléltető és gyakorlati tanítás a legalkalmasabb módon történjék.

Véleményünk szerint a halászat és a haltenyésztés van olyan fontos termelési ágazat és van olyan nemzetgazdasági jelentősége is hazánkban, hogy a mezőgazdasági és állattenyésztési oktatással kapcsolatban helyet kell kapnia úgy az iskolai oktatásban, mint a felnőttek szabadoktatásában.

Hiszen a tógazdaságok egyrészt szintén nem egyebek, mint állattenyésztő-telepek s a közvizek halászata ma már szintén nem pusztán halfogásból áll, hanem hozzátartozik a halállomány gondozása, javítása, szaporítása is. Másrészt a mesterséges berendezésű tógazdaságok a föld jövedelmének fokozására, annak legjobb kihasználására a leghathatósabb eszközt adják bizonyos területeken s azokon az ilyen munkálatok a legeredményesebb talajjavítás számba mennek.

A népszerű halászati szakoktatás terén eddig is történtek már nálunk sikeres próbálkozások*); a gazdasági akadémiákon vízmesteriskolában rendszerez halászati

előadások is voltak, legújabbban pedig a műegyetemen és az állatorvosi főiskolán egy-egy magántanár hirdet halászati előadásokat. Mindez azonban édes-kevés ma, a forradalmi átalakulás és a demokrácia korszakában, midőn az a cél és az ország érdeke, hogy a legszélesebb néprétegek minél gyorsabban felvilágosítottassanak, megismerkedjenek a termelés és a többtermelés természettudományos alapfeltételeivel, midőn arról van szó, hogy tévhiteket, előítéleteket kell kigyomlálni és a meggyőződést s a vezetők iránti bizalmat kell tenni az új rend alapjává az egész dolgozó társadalomban a régi, jórészt hitelét vesztett abszolút tekintélytisztelet helyébe.

Ezen megfontolás alapján a halászati szakoktatást, szerintem, a hivatásos halászok szabadoktatásával kell sürgősen megkezdeni. Országszerte szervezni kellene vándortanfolyamokat halászaik részére. E tanfolyamoknak az az eredménye is meg lenne, hogy a halászok meggyőződésben a halászati törvény közérdekű rendelkezéseiről, a törvény őreivé válnának.

Magasabb nivón, a nyári iskolai szünetekben, háromnapos tanfolyamokat kellene tartani a halászat és haltenyésztés köréből azon elemi iskolai tanítók részére, a kiket működési helyük (vízparti városok, falvak) különösen predesztinál arra, hogy a jövő halásznemzedékét neveljék. A tanítók részére tartandó halászati tanfolyamokat egyszerűen bele lehetne illeszteni az ő részükre amúgy is tervezett mezőgazdasági kurzusok kereteibe is.

Lehetne, sőt kellene külföldi mintára*) később nálunk is szervezni halászati szakiskolát, mely télen hat hetes tanfolyamokat tartana, a tanfolyam hallgatóit így magasabb kiképzésben részesítené. Az ilyen tanfolyam sikeres elvégzése, bizonyos ideig tartó gyakorlati működést igazoló egyéneket modern, természettudományos

*) L. a Halászat 1913. márcz. 15-i számában: *Simonffy Gyula*: A halászati tanfolyamokról cz. közleményét.

*) L. Halászat: 1910. szept. 1. számában *Landgraf János*: Az első bajor halászati szakiskola cz. közleményét.

alpműveltséggel bíró halászmesterekké képezhetne ki, a kik úgy tógazdaságokban, mint a közvizek nagyobb halászati üzemeiben, mint főhalászmesterek vagy felügyelők kitűnően beválnának.

Végül a halászat és segédtudományainak főiskolai oktatásáról most csak annyit, hogy ennek a gazdasági egyetemen lesz, szerintünk, a legmegfelelőbb helye.

Az egyes tanfolyamok anyagának összeállítását ezúttal mellőzöm, annál is inkább, mert ilyen bevált tervezetek a „Halászat” és a külföldi halászati folyóiratok régebbi kötetekben találhatóak és ha a dolog a megvalósítás stádiumába jutna, a tantervek végleges megállapítására bizonyára a szakemberek bevonása és meghallgatása után kerül csak a sor s az e célból összehívandó szaktanács mindenestre a lehető legjobb tervezetet fogja az illetékes köröknek elfogadásra ajánlani.

Dr. Unger Emil.

A társulás elve a halászatról szóló újabb törvényekben.

(Folyt. és vége.)

Irta: Répássy Miklós.

Az osztrák halászati törvény minden tekintetben logikusan megalkotott, a szakszerűség követelményeivel számoló eszköze a halállomány fenntartásának s gyarapításának s egyáltalán a halászat közgazdasági érvényesítésének.

A magunk törvényéről szólva mindezek után, a csaknem 30 évi fennállásának eredményeképp a következőket állapíthatjuk meg:

A társulatok alakítása forma szerint az országnak csaknem valamennyi vizén megtörtént már.

A mi első pillanatra feltűnő, az az, hogy sehol a törvény 14. §-ának a) pontja alkalmazásba nem jött, vagyis oly vízterület, a melyen a jogtulajdonos a halászat jogát mások érdekeinek sérelme nélkül, önállóan gyakorolhatná, az országban sehol nem találtatt. Itt tehát valahol hibának kell lenni. Mert oly rendelkezést és pedig alapvető rendelkezést, a melynek alkalmazására 30 év alatt nincs eset, a törvénybe felvenni legalább is feleslegesnek tűnhet fel. Viszont az sem lehet egészen igazságos, hogy már a törvény maga előre elzárja minden halászati jogtulajdonos előtt annak a lehetőségét, hogy vizén maga gyakorolhassa a halászatot.

Véleményünk szerint törvényünk itt korán kezdte azt a megkülönböztetést, a melyet szakszerűségi szempontból a kisebb s nagyobb vízterületek halászati jogosultsága között meg kell tenni.

A hiba ott történt, hogy egy sereg olyan dolgot, a melyek valamely víz okszerű halászati üzeméhez, egy szóval az okszerű halgazdasághoz tartoznak, együttesen intéz el. Pedig ezek két nagy s egymástól igen különböző jellegű csoportba tartoznak; egyik a halállomány védelmére, a fenntartására s gyarapítására irányuló teendők sorozata, a másik pedig a hal kifogását, értékesítését célzó műveletek összessége.

Az első csoportba tartozó teendők tulajdonképp a gazdasági szempontból alapvetők s a közre leginkább kihatók. Ezeknél van leginkább szükség arra, hogy egyöntetűségük biztosíttassék. A hasznosítás kérdése már sokkal kevésbé érdekli az összességet; itt sem lehet ugyan a közérdekekkel való bizonyos vonatkozások elől szemet hűnyni, de bizonyos az, hogy azok hatása sokkal szűkebb, térbelileg kisebb terjedelmű vízszakaszokra terjed ki. Példával legegyszerűbben világíthatjuk meg a dolgot, ha, mondjuk, egy 30 kilométer hosszú piz-

trángos patakra gondolunk. A pizstráng ívása idején mindenestre egyöntetűen kell biztosítani a halak szabad, zavartalan vonulását a patak egész hosszában; ez irányban az ellenőrzésnek is egyöntetűnek kell lenni. Hasznosítás céljából, a halak kihalászása végett a 30 kilométeres szakaszt minden veszedelem nélkül több önálló részre lehet osztani. Ezt a különbséget veszi figyelembe úgy a bajor, mint a porosz törvény, mikor *védelmi és gazdasági* társulatokról beszél; a közre való hatásuk különbségét abban tüntetvén fel, hogy az elsőknél a *kényszerítést* is alkalmazza, az utóbbiaknál pedig eltekint attól, vagy csak bizonyos feltételekhez köti.

Az osztrák törvény ezekkel szemben először *kisebb vízterületeken* a hasznosítás módjának kérdését tisztázza (Pachtreviere, Eigenreviere). A halállomány fenntartására és gyarapítására irányuló teendők ellátására pedig eme kisebb vízterületeket magában egyesítő *nagyobb* vízterületekre a „Fischerei Revierausschuss“-t szervezi.

A mi törvényünk a két dolgot együttesen akarta elintézni. A gyakorlatban azonnal kitűnt, hogy abból veszedelem származnék, éppen azért nem lehetett egyetlen vízterületet sem az *önálló* halászat gyakorlására megfelelőnek találni.

Egyik hiba azonban rendesen maga után vonja a másikat.

A mint baj lett volna a halállomány fenntartására s gyarapítására irányuló teendőket egyetlen, ha még oly nagy vízterület jogtulajdonosának kényétől tenni függővé, épp úgy az egyéni jognak felesleges, senkinek nem használó korlátozását jelenti a víz halászati hasznosításának minden körülmények között közössé tévése. Sőt nemzetgazdaságilag sokszor káros is. Hogy egyebet ne mondjunk, ezzel pl. lehetetlenné volna téve, hogy *hivatásos* halász saját területén házilag kezelje a halászatát avagy, hogy valamely víznek a birtokosa saját területén a sporthorgászatot űzhesse. Mindez teljesen a *bérleti rendszer* kizárólagosságára vezetne, a mit pedig helyes gazdasági elvül soha, sehol nem fogadtak még el.

A mi gyakorlatunk pedig éppen a törvény fent kifejtett hibájából kifolyólag nagyon is hajlik e felé az irány felé.

Igaz, hogy nagyon sok esetben a közös értékesítés a legjobb megoldás; ezt azonban kivételt nem tűrő szabályul nem lehet elismerni. A társulási kereten belül méltányolást érdemlő, szakszempontról kifogás alá nem eső esetekben az önálló hasznosítás jogosságát megtagadni alig lehet. A törvényben is a kérdés helyesen úgy volna megoldva — s erre az előbb-utóbb bekövetkező revíziónál gondolni is kellene —, hogy a 14. § a) pontját egyáltalán mellőzni kellene, a helyett azonban nyílt vizeken a társulás kötelezettségét általában ki kellene mondani s az önálló hasznosítás módozatait a társulati kereten belül kellene megállapítani.

Ilyen módon elejét lehetne venni annak a fonákságnak is, hogy — a mire most a gyakorlatban példa van — 2—3 tagból álló érdekeltség társulattá alakíttassék. Bármennyi kivételt engedélyez is a törvény az alakiságok alól, 2—3 tagból álló társulatnak sok értelme nincs. A társulatok határai mindig ki volnának annyira terjesztendő, hogy az ilyen kisebb tagú érdekeltségi szakaszok nagyobb számú érdekeltségi csoportokkal kerüljenek együvé.

Bizonyos kivételes rendezésre legfeljebb a teljesen különálló állóvizeknél lehetne szükség.

A kifejtett elvekből kifolyólag nem hagyhatjuk törvényünk 47. §-át sem megjegyzés nélkül. E szakasz

tudvalevőleg arra az esetre, ha az érdekeltek társulattá nem akarnak alakulni, vagy a megalakult társulat nem működik, a kérdéses vízterület hatósági bérbeadását rendeli el. Tehát a halgazdasági teendőknek ismét csak egyik része és pedig a köz szempontjából a kevésbé fontos része: a hasznosításra irányuló van biztosítva. A halállomány fenntartásáról és gyarapításáról a hatósági bérbeadás ideje alatt egyáltalán senki sem gondoskodik, ez irányban a törvény semmi rendelkezést nem tartalmaz.

Hogy ennek esetleg a törvény szellemével teljesen ellentétes s közgazdasági szempontból a legnagyobb mértékben káros eredménye lehet, az könnyen elképzelhető. Nagyon kevés külső ható ok (vízszabályozás, vízszennyezés stb.) kell hozzá, hogy — a melyekkel ha senki sem törődik — a víz halászatának teljes elértektelenedését idézze elő.

Ezért e törvényben feltétlenül gondoskodni kellene egy oly szervezetről, a mely a hatósági bérbeadás esetén, mint a halasvíz gondozója lép működésbe. Meg lehetne pl. bízni az Országos Halászati Felügyelőséget, hogy, akár miniszteri biztosi minőségben is, gondoskodjék a halállomány védelmére, fenntartására, gyarapítására szükséges teendők végrehajtása iránt. Az e végből szükséges költségek fedezetére a befolyó bérösszegnek bizonyos hányada szolgálhatna.

A társulás elve a szak szempontokat is kielégítő módon gyakorlati közgazdasági eredménnyel a mi törvényünk segítségével is az esetben érvényesülhetne, ha abban a jelzett változások s kiegészítések felvétetnének.

Csak ebben az új alakjában állhat a mi törvényünk is a modern halászati törvények sorába.

A halak galandférgéről.

A búbosvöcsök (*Colymbus cristatus* L.) és egész sereg más halpusztító vízimadár nemcsak azért káros a halasvizeken, mert a halakat megtizedeli, hanem azért is, mert a *Ligula intestinalis* (L.) (= *Ligula simplicissima*) nevű galandféregnek gazdája, ennek petéit bélsarukkal a vízbe hullatják, melyek ott kikelve, halakba jutnak s azokat férgessé téve, megbetegítik. Így tehát azoknak a halaknak is ártanak a vízimadarak, melyek falánságuknak nem esnek áldozatul. A *Ligula* nevű galandféreg okozta halbetegség „*Ligulosis*” néven ismeretes a halkórtaiban s egyike a leggyakoribb halbetegségeknek. Különösen a pontyfélék (*Cyprinidae*) családjába tartozó számos halfaj hajlamos erre a betegségre, de észlelték ezt a sügérnél, süllőnél, csukánál és harcsánál is. Leggyakrabban támadja meg a kárászt, szélhajtó kűszt, vörösszárnyú konczért, pirosszemű kelét és a dévért. Érdekes, hogy a pontynál, a rendelkezésemre álló irodalom nagy része szerint, eddig nem észlelték a *ligulosis*-t. Csupán *Linstow**) említi meg a pontyot a *ligulosis*-ban szenvedő halak sorozatában, a nélkül, hogy közelebbi adatokkal támogatná ezt az állítását. Úgy látszik, hogy ez a faj nem hajlamos rá, a mi nagy szerencsének mondható a pontyos tógazdaságokra, mert a betegség veszélyes, gyakran halállal végződik, de ettől eltekintve is a halakat növekedésükben nagyon hátráltatja.

A *Ligula* fejlődése, mint számos más belső parazitáé is, rendkívül érdekes. Az ivarérett féreg valószínűleg csakis madarakban (rendszerint vízimadarakban, de kivételesen találtak már kőszáli sasban is!) él és pedig

ezek vékonybelében vagy vakbelében; 20—40 cm hosszú és 5—15 mm. széles, lapos, szalagszerű fehér féreg. Más, pl. az emberben is élősködő galandférgektől jól megkülönböztethető azáltal, hogy nem oszlik ízekre, legfeljebb csak közvetlen a fej után következő rövid testszakaszon.

Nem különbözik azonban a *Ligula* a többi pántlika-gilisztától ivarszerveinek szerkezete tekintetében. A galandféreg hímnösek, a herék és petefészkek ugyanazon egyénben vannak s a mi a legkülönösebb a dologban, minden egyes íznek külön meg vannak a maga heréi és petefészkei és egyéb belső szervei is. A galandféregnek tehát annyi hímnöses ivarszerve van, ahány ízből (ú. n. *proglottis*-ből) áll. Már most a *Ligula*, bár külsőleg nem láthatók rajta ízek, belső szerkezete mégis olyan, mintha ízekből volna összetéve: az ivarszervek sorozatosan fejlődnek ki benne. Az egy állatban levő számos hímnöses ivarszerv rengeteg menyinyiségű megtermékenyített petét hoz létre s ezek a féreg gazdájának: a madárnak ürülékével a vízbe hullanak s ott kikelnek. Parányi lárva, ú. n. *Oncosphaeralarva* lesz a petéből, melynek hat kampója van és mozgó csillangószőrök segítségével a vízben szabadon úszik. Ha ezt a lárvát nem nyeli le valamely hal, akkor néhány napi uszkálás után elpusztul. A kikelt galandféreglárva élete, tehát a véletlenre van bízva: arra, hogy a hal bekapja. Természetes, hogy ez a féregre kedvező eset csak ritkán történik meg. Hogy mégis megtörténik s hogy a *Ligula* még nem halt ki, ez abban leli magyarázatát, hogy rengeteg petét produkál minden egyéne s így a sok kikelt pete közül mégis csak lesz mindig néhány olyan szerencsés *Oncosphaera*-lárva, mely valamely hal gyomrába kerül. Ezzel azután további élete biztosítva van. A hal belében ugyanis elveszti csillangóit és hat kampójával átfurakodik a bél falán a hal testüregébe, mire kampói is fölőlegessé válnak s elveszti ezeket is. A hal testüregében azután, a hal rovására, gyors fejlődésnek indul s 20—40, sőt 80 cm. hosszú féreggé növekedik. Kivételesen még ennél is nagyobbra nőhet, valamint előfordul elég gyakran az is, hogy egy halban egyszerre több ilyen féreg élősködik. A hal természetesen nagyon megsínyli ezt, mert a nagy féreg nemcsak hogy elvonja táplálónedveit, de erős nyomást is gyakorol a has falára és belső szerveire, melyek megbetegszenek és visszafejldnek. Előfordul az is, hogy a hasfal a nagy nyomásra fölreped s a férgek a repedésen kilógnak és azután elszabadulnak. Vannak halászok, a kik azt hiszik, hogy az ilyen hal meggyógyul, a mi azonban éppen nem valószínű.

A *Ligula* bármily nagyra növekszik is a hal testüregében, azért mégis csak lárva marad. Ivarszervei elég fejletteknek látszanak ugyan, de az állat mégsem ivarérett, szaporodásra nem képes. Végleges fejlettségét csakis akkor éri el, hogy ha beteg gazdájával, a hallal együtt valamely vízimadár (gyakran a búbosvöcsök) lenyeli. Ennek az új gazdájának a vékonybelében azonban igen rövid idő alatt teljesen kifejlődik s megkezdí a petetermelést.

A *Ligula* fejlődése tehát röviden összefoglalva a következő:

1. *Pete*, a vízimadár ürülékével a vízbe jut.
2. *Oncosphaera-lárva* kel ki a vízben a petéből, mely szabadon úszik mozgó csillangószőrök segítségével.
3. *Ligula-lárva* fejlődik a hal által lenyelt *Oncosphaera-lárvából*, mely a hal bélfalán átfurakodott annak *testüregébe*.

*) *Zeitschrift für Fischerei*. Jahrgang 4. 1896. p. 161—165.

4. *Ivarérett ligula* lesz a lárvából a vizimadár vékony belében, ha ez a férges halat megeszi.

Érdekes kérdés az, hogy mi lesz akkor, ha férges halat nem vizimadár, hanem valamilyen *ragadozóhal* eszi meg? Vajjon kifejlődhetik-e a féregből az ivarérett ligula ebben az esetben is? Ez a kérdés tudtommal még nincsen tisztázva, mert a ragadozóhalakban találtak ugyan már ligulát, de kétes még az, hogy e halak *testüregében* vagy *belében* volt-e a féreg? Ha a hal testüregében van a féreg, akkor a fentebb elmondott fejlődésmenet szerint csakis *Oncosphaera*-lárvából fejlődhetett ki, tehát csak *ligula-lárva* lehetett. Ha ellenben a *béln*ben találják, akkor csak férges halból való lehet s így ivaréretté is fejlődhetik talán új gazdájában, a ragadozóhalban.

Dr. U. E.

Ahogy az öregek halásztak.

Irta: SMJ.

Az 1857. évben vette kezdetét nálunk a folyamok szabályozása. Ehhez képest a hal bősége csak a hatvanas évek közepén kezdett észrevehetően apadni. Minél több területet mentesítettek az áradásoktól, annál jobban fogytak a halak; nagyon természetes, mert a rétségek, a melyeket azelőtt a tavaszi áradás elöntött, temérdek halporontyot neveltek, most teljesen szárazon maradtak, rajtuk hal többé nem nevelődött. A hal megapadásával együtt járt aztán egyes halászati módok teljes megszűnése. Ezek közül írok le néhányat.

A *halvesztő*. Olyan formán szerkesztették, mint a varsát; csak sokkal nagyobb volt, mert némely helyen egy hold területet is elfoglalt. Persze nem hálóból, hanem vesszőkből készült. Volt kétutas, négyutas, sőt hatutas halvesztő is, aszerint, hogy hány út vezetett a *főhalgyűjtő* helyre. A főhalgyűjtő kiásott gödör volt sűrűn körülvesszőzve, úgy, hogy a $\frac{1}{4}$ kilós hal át nem férhetett a közökön; egyik vesszőt a másikkal kákakötéllal fonták össze; a sövényt még erős czölöpökkel is megerősítették, hogy a hal vagy a szél fel ne borítsa.

A halvesztőket csak az ártereken állították fel, ott, hol áradás borította el a rétet kora tavasszal. Az utakat a halgyűjtőhöz szintén vesszőfonással készítették, az út szélessége a kezdetén sokszor 4–5 öl is volt, aztán mindig keskenyebb lett, míg végre a halgyűjtőnél alig fél öl szélesre szűkült. A bejárás a halgyűjtőbe olyan forma volt, mint a varsák torka, a hal bemehetett, de már visszatérni nem tudott. A halgyűjtőből aztán a halászok minden reggel kiszedték, a „beszaladt” halakat.

A mint a halász közeledett a halgyűjtőhöz, már tisztában volt azzal, hogy van-e eredmény? Mentül több hal fogódott meg, annál zavarosabb volt a víz a kiásott halgyűjtőben, annál jobban „forrt” is benne a víz! Ha gyér volt a fogás, a víz tiszta is, meg csöndes is volt.

A halgyűjtőt különben mindig őrizte egy halász, de tisztességes távolságból, nehogy jelenlétével zavarja a vesztőbe tévedt halakat.

Halvesztőt még láttam a mult század hatvanas éveiben is, de azóta bizony egyet sem.

A halvesztők felállítása és a hozzávaló anyag előkészítése igen sok munkába került, rendszeren egész télen át készült. Egy-egy halvesztőhöz, nagyság szerint, 3000–4000, sőt 6000 drb egyenes, 150 czm. hosszú vessző is kellett. Ott, a hol a közeli erdőben termett a „fekete gyűrű”, ott csak hamar ment a vessző szedése, de ott, a hol az nem volt, fűzfa- vagy rekettyevesszőkből kellett válogatni az egyenes szálat, a mi bizony, sok figyelmet igényelt. A vesszőknek aztán alsó, tehát

az erősebb végeiket meghegyezték és kákakötéllal fonták egymás mellé azokat és pedig három helyen: fent, középen és alól. Az utakhoz 15–20 öl hosszú fonás kellett; a halgyűjtőhöz, ahová a legerősebb vesszőket használták, legalább 30 öl hosszúnak készült.

Kora tavasszal kinézték a helyét a rétben ott, a hol leghamarább borította el az ár; ott állították fel a halvesztőt. A halgyűjtő helyén kiásták a földet is, hogy a szűk útról a hal vissza ne térjen, hanem a mélyebb víz egyre csalja beljebb a bejáratig.

Ha valaki jó helyre állította a halvesztőt, bizony kevés munkával jutott a halhoz. Mindössze minden reggel ki kellett szedni a halakat és egész nap őrizni kellett a helyet. Ezt egy ember kényelmesen elvégezte, sőt el is lustult mellette úgy, hogy nem csak az éjszakákat, de még nagy részét a napnak is átaludta nagy magányosságában.

Az *emelő daruháló*. Az ezzel a szerszámmal dolgozót mondották „pákász”-nak is, no meg „guggolónak” is. Szintén a kiöntésekben használták; a rétnek oly helyén, hol árokforma mélyedés vezetett a folyamba; áradáskor az árok telt meg leghamarább vízzel s abban mutatkozott leghamarább a hal is, viszont, ha a víz apadásnak indult az árkon tért vissza a hal a folyó medrébe.

A daruháló rendszeren czölöpökön, az áradó víz felett állt. A háló meg a hosszú rúd végén lógott, a rúd alsó vége villásan kiképzett s az alzathoz erősített tőkében csuklósan mozgott. A felső végéhez kötél volt erősítve, a melyet a töke mögött guggoló halász a kezében tartott; a kötél segítségével merítette le s emelte ki a vízből a hálót. A hálót tartó rúd túlságos lesüllyedését alá állított villás ág akadályozta. A czölöpös építményen ült egész nap a halász is és leste, mikor közeledik hal lesülyesztett hálója felé; mihelyst odaért, felemelte a hálót és a háló öblében meg volt fogva a hal. A mikor a víz áradt vagy apadni kezdett, akkor még csak kerültek halak a hálóba, sokszor igen szép példányok is: 20–25 kilós harcsák is, de ha a víz megállapodott és napokig úgy maradt, hogy se nem áradt, se nem apadt, akkor bizony űlhetett, guggolhatott a halász míg feléje tévedt egy kis halacska. De hát ez nem bántotta; gondolta: napokig még eltarthat, de már hetekig nem és csak várta türelemmel a *változást*, míg újra megindul a haljárás. Ilyen guggolókat most már csak Ujvidék, Karlócza között lehetett egyet, kettőt látni.

Budapest főváros Duna vizén is használnak egy hasonló szerszámot.

A budapesti közönség sokat bámulja őket. A darujuk kis csolnakra van ráhelyezve a háló kötele a rúd végén levő csigán jár és a csolnak lemacskázva áll. Soha sem irigyeltem sem a halászokat, sem a bámuló közönséget. Minden biztos számítás nélkül dolgoznak, a hálójukat oly mélyre eresztik, hogy csak találmra emelgetik, illetőleg tekergetik fel. Húszszor is felszínre emelik a hálót és az húszszor is üres! A „guggoló” látta a halat, hogy jön messziről, látta mikor belement a hálóba; ő soha sem emelte azt hiába ki a vízből.

A halászok a régi guggolókat azzal bosszantották, hogy gyufát kértek tőlük. A guggoló ugyanis rém sok gyufát fogyasztott el; ha észrevette a halat, még arról is megfélekedett, hogy pipázásközben szippantson egyet és így rendszeren kialudt a pipája. A sok rágyújtás miatt aztán a gyufája rendszeren elfogyott, hogyne bosszantotta volna, ha még kértek is tőle. A sok elhasznált gyufaszál, annyira felszaporodott aztán körülötte, hogy azzal is gúnyolták, nincs-e aprófája?

A balinthaló. A balinthaló háromrétű háló, a két külső háló nagyszemű tükörháló feszesen beállítva, ellenben a középső háló igen lazán áll köztük; ha a hal neki megy, a nagyszemű tükörhálón, a középső kisebbszemű hálót úgy nyomja át, hogy az zacskót alkot, abba a hal hirtelen fordulása folytán úgy belecsavarja magát, hogy meg sem igen mozdulhat. Csak a folyamokban használták, még a múlt század hetvenes éveiben is, akkor is ritkán. Ha hirtelen nyári áradás jött, mely az egyes zátonyokat legalább 150 czm.-es vízzel borította, akkor a balinthal előszeretettel tartózkodott ezeken a helyeken; igen sokszor egy negyedóra járásnyira is meg lehetett a balintok ugrálását és játékát figyelni, különösen éjszaka csapkodták a vizet, egész „csendhábortólág”.

Ha balinthalóval a halászok jó helyre akadtak, ott maradhattak addig, míg csak apadásnak nem indult a víz; egymás után húzhatták a tanyát és mindig fogtak balintokat; azok, ha a háló megzavarta őket, csak percekre vonultak el másfelé, aztán ismét visszatértek. Ezért a halászok a balintot bolondhalnak is nevezték el; de biz ez a csúfság méltatlanul éri, mivel nagyon is ravasz hal, a mit a horgászatnál fényesen igazol.

A folyamok szabályozása következtében mai nap már ilyen áradások ritkán fordulnak elő, hogy egy-két métert áradjon a víz egy félnap alatt; ennél fogva a balint tömeges megjelenése is ritkaságszámba megy, de meg a viszonyok folytán a balinthal állománya egyáltalán kevesebb, mint volt; nem igen készítik hát már ezt a hálót és nem is használják, ritka az a halász a fiatalok között, a ki vele halászni is tudna.

A puttyoktató. A Tisza halászatának egyik különleges eszköze volt, kuttyogatónak is mondták. Némely helyen, még a tutajos tótok is használták, mikor fákat úsztattak le a Tiszán. Egyszerű szerszám, lábszárszerű rövid fadarab, melynek talpa volt; ha a vízre csapdosnak vele, hangot adott az a levegő, mi a talp vájába szorult; hozzátartozott egy horogzsinen élő fehérhal csalinak. A harcsát csalogatta e hang; közeledett arra épp úgy, mint a malacz a csámcsogásra, azt vélve, hogy már lakmározik ott egyik társa; s csakugyan a hogy közeledik, meglátja az élő csalit vergődni a horgon s vesztére el is kapja. Most aztán vigyázzon a halász, ha nem elég jól tartja a zsinelgel, akkor a harcsa, ha csak két kilós is, minden bizonynyal megszökik mindenestől, ezért az elővigyázatosak a zsinel végét vagy a talphoz, vagy a ladik bokonyához erősítették.

De hát a Tisza harcsabősége egyre kisebb lett és bizony mai nap ugyancsak puttyoktathat az ember, még egy harcsa meghallja!

A rövid szigony vagy a köteles szigony. Ez is a Tisza folyó különlegessége volt. A legszebb sport-halászat! Fiatal koromban még én is előszeretettel szigonyoztam, sajnos mindössze csak két éven keresztül s csak két-két napot egy-egy évben. A nyolczvanas években már abba kellett hagyni nem volt hozzávaló alkalom.

Május hónap volt az ideje, mikor a Tisza „virágzott”. Mikor az első kérészek megjelentek, azonnal a ladikra kellett ülni és a mennyire csak lehetett, felfelé evezni, a legfőbb határ felé. Könnyű kis csolnak volt alkalmas ehhez a halászatához; benne volt a szigony, melynek ágai oly hegyesek voltak, mint a tű, vékony, könnyű, legfeljebb két méter hosszú;*) a rúd másik végéhez

*) A kötél nélküli szigony nyele annak a víznek mélysége szerint változik, a melyben használják; van 4-5 m. hosszú szigony is.

körülbelül 25 öles kötél volt hozzá erősítve és a kötél vége egy bokonyhoz kötve, mind ezen kívül két kormány-evező, egy öblös szak, no még egy fél téglá volt a felszerelés. Ez kötéltre kötve s a víz fenekére eresztve, fékező vasmacska helyettesített.

Ha a kérészek már sűrűn mutatkoztak a vízen, mintha csupa szél lengette virág lebegett volna rajta, akkor már a víz közepére fordították a csolnakot; a csolnak hátulján kötéltre kötött téglát a víz fenekén maga után vontatta a ladik, így aztán lassabban haladt lefelé, mint a víz folyása.

A kormánytartónak a főfeladata volt a ladikot minél kevesebb zajjal arra vezetni, a merre hal látszott. A szigonyos elől ült és leste a pillanatot, hogy mikor döfhet a hal felé; lehetőleg a fej utáni részt kellett eltalálni, mert ott a szigony szaka csontokban akadt meg és a hal nem szökhetett meg oly hamar, mintha csak tiszta húst ért a szigony.

A szigonyozás harcsára folyt.

A harcsának ugyanis igen kedves csemegéje a „kérész”. Ha a Tisza virágzott, akkor a harcsák a víz színén tartózkodtak és csemegéztek; némelyik úgy telefalta magát, hogy megtömött nagy hasával valósággal óriási ebihalhoz hasonlított. Ilyenkor a harcsa annyira bele-mélyed a dözsölésbe, hogy a közelgő veszedelmet se igen veszi észre; meg lehet közelíteni, de még az sem riasztja el, hogy a szigonyos döfésre illeszkedik s a ladikot megingatja. Ha kisebb hal jut a szigonyra 5-6 kilós, úgy azt csak a szigonyrúdnál fogva tartotta és emelte addig, hogy kilátszott a vízből és a társa a szakot aláhelyezhette és segített kivenni. Ha nagyobb halat talált el, akkor a szigonyrudat elbocsátotta és a kötelet lassan-lassan utána eresztette, de legfeljebb csak egypár másodperczig, míg a hal első iramát elvégezte; másokra már nem igen kerül sor, mivel az elbocsátott szigonyrúd a halat elferdíti rendes úszásától és így erejét vesztve, enged, de csak addig, még a víz színéhez nem ér, ekkor ismét szabadulni próbál minden áron, de már késő, mivel az alányújtott a szákkal beemelik a ladikba.

Ennél a halászatnál az embernek minden idege megfeszül, a szeme folyton jár és ha a halat meglátja s közeledik a pillanat a szigony bedöfésére, lélegzetfojtva áll a szigonyos! Ha aztán a szigony jól talált, egyszerre vége az izgalomnak és helyébe az örömmérés lép.

Most már harcsa is kevés van, a Tisza-virág sem mutatkozik úgy, mint régen, olyan nagy mennyiségben. Halmozgást ugyan látni ma is a vízszínen virágzaskor, csak hogy azok nem harcsák, hanem ponty, márna és fehér halak; azokat szigonyozni nem lehet, mert azok gyorsan elfogják a kérészt és gyorsan tűnnek el a víz mélyében, nem úgy, mint a lomha harcsa. Ezeknek nem szigony, hanem lapcsoló-háló kell.

Az első évben, hogy erre a halászatra mentem, az öreg Séra bácsival, félúton lefelé én kormányoztam a ladikot, de a másik felén az útnak, kitanulva az öregtől a fortélyokat, már magam szigonyoztam; jó sikerrel, az öreg teljesen meg volt elégedve velem, 90 kgr. harcsát hoztunk haza, az én részem is neki jutott; szép kereset volt az akkor: 9 frt egy napra. Abban az időben csak a képviselőknek volt 5 frt a napidíjuk.

A másik évben már mindketten szomorúan kullogtunk hazafelé, mert alig volt 20 kgr. halunk, tehát mindössze 2 frt volt a kereset. Egy doktor kapott egy látogatásért annyit!

Már akkor mondotta az öreg: se hal, se kérész! Meg is fogadta, hogy jövőre csak lapcsoló-hálóval

megy el, többet keres úgy. Így aztán ő is utoljára halászott velem együtt kurtaszigonnyal.

A *kecsegeháló*. A Dunán használták, hasonló volt a balinthalóhoz: két oldalról tükörhálóval, csak sűrűbb hálóból készült, a kecsegék valóságosan beleragadtak.

A Dunán elvéve most is használják; de már csak ott, hol régi, hivatásos halászok a vízbérlők. Kár érte, hogy végére jár; kedves halászati szerszám volt és könnyű a halászás vele. Egy ladikról vitték, a másik végét a hálónak négyszögletes ládaformájú faedény vagy dézsa, úgy húzta, hogy nyílása szembe volt a vízfolyással, a víz tehát a láda vagy dézsa üregébe nyomult, vitte azt előre, az pedig húzta a hálót.

Budapesten *Szihelszky Ferencz* budapesti halázmester használta utoljára, ő volt a főváros vízének a bérlője egy évtizeden keresztül; igen szép halakat is fogott vele; a bérlete leteltével a kecsegehálóhalászat is megszűnt.

Hogy a főváros vízének a belterületén nem használják, annak főoka, hogy a főváros vízterületén egyesek halásznak egy bizonyos összegért, azok pedig szegény emberek mind, egy sem képes egy kecsegehálófelszerelést kiállítani, másrészt pedig a főváros közepén nagy a helyérdekű hajóközlekedés; de volna a városon alul és a városon felül elég terület, a hol a kecsegehálót használni lehetne; de hát évről-évre hálnak el a hozzáértő hivatásos halászok; semmi kilátása sincs hát a kecsegehálónak, hogy ismét használatba lépjen.

A *horgászat*. Régente a Dunán, Tiszán és más folyókban nagyban űzték a horgászatot. A legnagyobb horgászás a Tiszán a nyári hónapok alatt folyt; ma is csinálják ugyan, de csak sokkal kisebb mértékben; most legfeljebb 5—6 csapóhoroggal és 2 vég ötvenes horoggal foglalkozik egy-egy halász. Biz ez a régi horgászásnak csak a kigúnyolása! Azelőtt két horgász egy csónakon 20 vég ötvenes horgot bocsátott ki és 50 drb csapóhorgot szúrt a partba. Úgy nézett ki, mintha csupa ostor lógott volna a nyeléről be a vízbe; csak hogy ott figyeget mindeniken a kis kolomp is, a melyik jelezte, hogy hal van a horgon! Ha csak szakadozva kolompolt, akkor a horgászok bizony sietve mentek a csapóhorog felé, mivel tudták, hogy az harsa; ha szünetnélkül szólt a kolomp, akkor nyugodtak voltak, hogy ezt a harangozást csak balinthal végzi, azért nem is siettek a horoghoz. Bár, hogy azt is tudták, hogy a balint nagy mester abban, hogy kiszabadítsa magát; addig forog a saját teste tengelye körül, míg lecsavarja a zsineget, melyen a horog van; ha így nem sikerült neki szabadulni, akkor százszor is neki iramodott, ha az állkapcsát törte is el, de megszabadult.

Talán úgy gondolkozott, hogy az állkapocs majd összeforr, de az élet mégis csak élet!

De a horgász mégis csak immel-ámmal ment a horoghoz, mert a balintnak alig volt akkor ára; senki sem kívánta meg száraz és íztelen husát; azt mondták „czigánynak való hal“. Ugy is volt, azok szerették; sütve ették, de sütésközben ugyancsak kengették szalonnával. Egy-egy 3 kg.-os balintot akkor 30 krajczárért vehettek a cigányok a horgászoktól; azért adták oly olcsón, mert a bárkában nem tartott ki tovább egy-két óránál, elpusztult. Ez volna hát az igazi cigányhal, de nem a czompó.

A horgász bizony ma már alig fog valamit, nem is iparkodik sok horgot elhelyezni a vízben. Letűnt már a tömeges horgászat kora is.

A *bokorszák*. Régente nagyon használták a folyó partjának azon a részén, a hol sok volt olyan bokor, a mely áradáskor a vízbe került. Ilyen bokrok tövében

húzódott meg minden veszély elől a hal, de leginkább a ponty; részint ott táplálkozott is. Ezt jól tudták a régi halászok és így nagyterjedelmű bokorszákkal a bokor alá nyultak, két ember pedig a partról dőngette a bokrot, úgyhogy a hal kénytelen volt a bokorszákba menekülni. Bizony sok szép hal került így elő; majdnem mind nagy, válogatott példány.

Ma már kevés az ilyen bokros hely s a mi bokorszákot még mai nap is használnak, az már a régiekhez képest silányság; negyede a réginek, egy ember bajoskodik vele és ha a bokrot zavarja, a halak rendszeren a bokorszákot megkerülve, menekülnek el.

A ki az egykori bokorszákkal való munkát alaposan ismerte, annak gyermekjátéknak tűnik fel a mai emberek dolga.

A *rácsháló*. Soha sem volt nagyon használatban, mert a ki vele dolgozott, annak aztán legénynek is kellett lenni a talpán. Hasonlított a pendelhálóhoz, de sokkal nagyobb volt, úgy hogy ha kidobták és szétterült, akkor körülbelül 4 négyszögletes területet borított be, az ólom súlya is 8—10 kg. volt rajta; nagy erőt és nagy ügyességet kívánt meg a vele való bánás; a ki egész nap dobálgatta, sok halat fogott vele, de estére aztán igazán fáradt ember is volt.

Ma is használnak ilyenféle hálókat álló vizekben, de hát azok valósággal törpe másai a régieknek, alig $1\frac{1}{2}$ négyszögletes területet borítanak és a rajtuk levő ólom súlya alig több $2\frac{1}{2}$ kg.-nál. Igen jó halászati szerszám a tavakban, a melyek nádasak. Ha a nádat levágják, a hal a nádgyökerek alá váj magának búvóhelyeket; ha ilyen helyre egy régi fajta rácshálót rádobnak, az kimozgatja a halakat a gyökerek alól, mivel az ólom súlya a nádat összetöri és a legkisebb nyíláson is lemegy a fenékre, ott hal nem maradhat meg, otthagyja helyét és belekerül a hálóba.

Az utolsó nagy rácshálót még budapesti vízen láttam az 1899. évben; a vásárcsarnok kikötőjének matróza, *Juhász*, használta; együtt voltak mindig egy *Nemes* nevű fiatalemberrel, ki deák volt. Mindketten igen jól tudtak bálni a hálóval; csodáltam őket, hogy néha egész nap is dobálták, anélkül, hogy belefáradtak volna.

Ha többet fogtak, nekem hozták a halakat eladásra, sok szép élő, 2—3 kg.-os süllőt; 4 koronát készséggel fizettem akkor kilójáért. A matróz otthagyta a fővárosi szolgálatot, a diák is bevégezte iskoláit, az utolsó nagy rácsháló velük együtt tűnt le.

A *harangháló*. Nem volt nagyon elterjedve, de azért mégis sok helyen használták olyan vizeken, melyek feneke gödrös vagy sziklás volt.

A harang nevet onnan kapta, hogy a vasváza, mire rá van erősítve a háló, valóságos nagy haranghoz hasonlít; oldalt zsákformájú nyulványa van, melynek nyílása azonnal elzáródik, ha a vízből kiemelik az elsüllyesztett haranghálót.

A ki használja, annak a víz fenekét alaposan kell ismerni, mert ha riem éppen a gödörbe ereszti, hanem mellé, úgy nem fog vele halat, mert a hal a jól fel nem fekvő alja alatt kibúvik, de ha az alsó abróncs körös-körül földet ér és súlyánál fogva bele is süllyed, akkor a leborított hal nyugtalanul ide-oda futva, belejut a zsák nyílásába és abban fogódik meg.

Nádakban is használni, ha a nád le van vágva, de csak ha a vasváza oly erős és nehéz, hogy a nádgyökereket összetöri. Az ilyen nehéz hálókat csak csigával lehet kezelni. Ha valami sok halat nem is fognak vele, de a halakat a nádgyökerek alul elzavarja a síma vízre, a hol hálóba kerülnek.

Már évtizedeken keresztül nem láttam sehol, hogy használták. (Újabban a velencei tavon dolgoznak vele. Szerk.)

A kúszakecze. Csongrád, Mindszent, Szeged határában és Szegeden alól volt leginkább használatban. Az alsó ín ólom helyett lócsontokkal volt terhelve; külső tükre volt. Valamikor úgy el volt terjedve a Tiszán, lépten-nyomon láthatta a keczéseket az ember, százával lepték el a vizet; az utolsó évtizedben már csak gyéren mutatkoznak, alig tizedrészben; a kik ma még a keczével bajlódnak, azok is már öreg emberek, fogyó testi erejükhez képest kisebb a szerszámuk is, lócsont helyett bizony csak csikócsont terheli az ínt.

1889-ben egy muszka tanár járt nálunk tanulmányozni a mi halászatunkat, a keczehalászat is igen érdekelte; három napig járt a halászokkal és azzal váltunk el, hogy egy embert fog hozzám küldeni legalább egy hónapra, hogy tanulja el tőlük a halászatot; egy keczét is vitt magával tőlem, meg több hálómintát. De bizony sem az ember nem jött meg, sem az a valódi jó bagaria csizma, a mit azért ígért nekem, hogy jól tartottam.

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

Kérdések.

4. Versenyárgyalás útján kibéreltem egy kereken 70 kat. hold nagyságú le nem csapolható tó használatát halászatát, jégtermelést, fűzfavessző- és nádvágást stb. 1918. november 1-től.

November 1-én birtokomba vettem a tavat, de méltányosságból megengedtem a volt bérlőnek, hogy november hó végéig még kizárólagosan ő halászhasson. Ugyanis a tóban az úgynevezett kanadai hinár annyira elszaporodott, hogy annak kaszálása és kiemelése igen nagy munkát és költséget jelentett a volt bérlőnek. Valószínű azonban, hogy elszámította magát, későn és talán kevés munkaerővel látott hozzá a hinár kiszedéséhez, esetleg, mert minden halat ki akart fogni, igen alapos munkát végeztetett, e munkálatokkal csak november hó közepén lett készen, a mikorra a hideg idő beállt, a tó befagyott és így a halászat elmaradt.

Állítása szerint mintegy 30—40 mázsa többnyaras és 40—50 mázsa idei ivadékhal, nagyobbára ponty, maradt volna a tóban; azok etetésére a nyár óta 18,000 K-t, hinár kaszálására és kiszedésére 22,000 K-t, összesen 40,000 K-t fektetett volna készpénzben a tóba. Ennélfogva ő igényt formál a halakra és követeli, hogy jövő évi április 15-ig kizárólagos halászatot engedjen a részére. Hajlandó ezzel szemben féltévi készkiadásaimat (bérlési, őrzési, biztosítási költségeket és adót stb.), összesen 3000 K-t megfizetni és ellenszolgáltatásként 5—10 métermázsa pontyivadékokt adni.

Milyen álláspontra helyezkedjem e követeléssel szemben?

B. B.

Feleletek.

4. Az ügy jogi részét illetőleg nyilvánvaló, hogy a régi bérlőnek bérléte lejárt, 1918. november 1-e után a bérléteben volt vizen semmiféle néven nevezendő jogcímen keresni valója többé nincs. Ha ő mégis így vélné, hogy rajta igazságtalanság esett, annak orvoslását csakis a bérbeadó jogtulajdonoson keresheti, de nem az új bérlőn. Az új bérlő annakidején kibocsátott versenyárgyalási feltételek alapján megkötötte a bérbeadóval a jogerős bérlési szerződést; ezekben az okmányokban egyáltalán nincs szó a volt bérlőről; az új bérlő tehát nem is tartozik tudni, hogy a tó bérbe volt előzőleg adva. Nem tartozik tehát szóba sem állni a volt bérlővel, különösen, ha az *követelésekkel* lép fel.

Ha az új bérlő november 1-je után mégis megengedte a volt bérlőnek, hogy november hó végéig még kizárólag halászhasson a tóban, akkor már *ajándékot* adott neki.

Jogilag ez nem vitatható. Most még az lehet a kérdés, hogy ezt az ajándékozást *szakszempontról* méltányosság indokolhatta-e?

A méltányosság alapjául semmiesetre sem szolgálhat az, hogy a volt bérlő vállalkozása esetleg rossz üzleti eredményre járt. Ahhoz a mostani bérlőnek semmi köze. Megjegyzendő, hogy az esetleges rossz üzleti eredmény nem is csak magán a halászaton fordulhatott meg. A volt bérlő bérléte 3 évre szólott s nemcsak halászatra hanem a tó különféle más használatára is vonatkozott, így pl. vesszővágásra, korcsolyázásra stb. Nyilvánvaló tehát, hogy a bérlőnek nem csupán a halászatból volt jövedelme, hanem más mindenféle használatból is. Kizárólagosan a halászatra hártani a volt bérlő

esetleges anyagi veszteségeit ennél fogva nem lehet, illetőleg a halásza jövedelmezőségét külön választani a többi használatok jövedelmezőségétől nem lehet, hanem a mérleget valamennyinek számbavételével kell felállítani.

De, ismételjük, ehhez a mostani bérlőnek semmi köze. Ha a volt bérlő rosszul gazdálkodott, annak következményeit csakis ő viselheti.

A volt bérlőnek halászati üzeme vezetésénél, ha ahhoz értő ember volt, számolnia kellett azzal, hogy bérléte *november 1-én lejár*, valamint azzal is, hogy *vize le nem csapolható*, ennél fogva abból a hal rövid idő, — egy-két hét alatt — úgy, mint a lecsapolható tavaknál, ki nem fogható. Az ilyen tavaknál az igazi halászati évad *ősztől tavaszig terjed*. Mellesleg megjegyezve, ebből megállapítható az, hogy ilyen víznél a bérlési idő lejárata *okszertően* nem őszre, az üzemi év derekára, hanem *tavaszra* az üzemi év végére, illetőleg kezdetére kell tenni. De, a minő hátrányba hozza őt a bérlés ilyen módon való lejárata, époly kedvező volt a helyzete a bérlés kezdetén, mert az akkori téli évadban ő is az előző időszak termését halásztá. A mostani bérlőt pedig a rosszul megállapított lejárati időpont hátránya éppúgy fogja érni a bérlés lejáratakor mert a vizet szintén őszkor fog kelleni átadnia az utána jövő bérlőnek. Ebből a nézőpontból tehát semmiféle méltányosságra nincs ok.

Még azt lehetne vizsgálni, tett-e a volt bérlő valami olyat, a mi ből az utána következő bérlőnek előre nem látott, nem várt haszna származott? Mert csakis ebben az esetben lehetne méltányossági kötelezettségről beszélni. A bérlési szerződésben a tó halászati üzemére vonatkozólag azonkívül, hogy a törvényre utalás történik, semmi sincs. Semmiféle mesterséges népesítési, vagy egyéb különleges s a haltenyésztést illető kötelezettsége nem volt tehát a volt bérlőnek. Semmi bizonyítékkal nem támogatott állítása szerint a tóban 30—40 mázsa nagy hal és 40—50 mázsa idei ivadék *maradt* s azok etetésére (?) nyár óta 18,000 K-t, a hinárkaszálásra s kiszedésére pedig 22,000 K-t költött. A halmennyiség mindenesetre a legjobbhiשמűség mellett is, csak *feltevés* lehet. Mi van a tóban, azt lehetetlen tudni. Végre is a volt bérlő egész október végéig halásztá a vizet; *hogy mit fogott ki*, azt nem mondja meg. Hogy nem tudta *teljesen* kifogni a halat, az a fenn eladottak szerint a bérlés őszi lejárata mellett természetes és magától értetődő s ránézve károsodást nem jelenthet; előre számolnia kellett véle. A jelenlegi bérlő is kénytelen lesz halat hagyni a tóban bérléte lejáratakor, különleges haszna nincs tehát abból, hogy most halat talál benne.

Ha már most a bennmaradt halmennyiségről semmiféle alapon beszélni nem lehet, természetes, hogy a halaknak nyáron át történt bármiféle költséges etetéséből származó esetleges haszonról sem lehet szó. Feleslegesnek tartjuk éppen e miatt arról bővebben elmélkedni, hogy a múlt évben, a mikor megfelelő haleleség tudvalevőleg alig volt kapható, miben állhatott az a nagy költségszerű etetés?!

A hinárkaszálásra, meg kiszedésre fordított munka költsége végül egyáltalán nem érintheti a mostani bérlőt; a bérléte ugyanis oly időben vette át, őszkor, a mikor a hinár a halászatot már nem akadályozza.

Mindezek után tehát méltányosságból sem tudunk megállapítani semmiféle kötelezettséget a volt bérlővel szemben. De, ha akárminő méltányossági szempont forogna is fenn, a melynek alapján az új bérlő indíttatva érezhette magát, hogy a régi bérlőnek a november végéig való *kizárólagos* halászatot megengedje, mindenesetre követelhető volna tőle legalább az erre az időre *aránylagosan eső bérösszeg* megtérítését.

IRODALOM. KÖNYVISMERTETÉS.

Magyar édesvizi halhatározó. Írta: *dr. Unger Emil*. Útmutató a hazai halak neveinek megállapítására. Az Országos Halászati Egyesület kiadványa. Budapest, 1919.

Örömmel üdvözöljük az Országos Halászati Egyesület első kiadványát, a „Magyar Halhatározó“-t, a melyet az előttünk jól ismert *Unger Emil* írt.

Lapunk olvasói már ismerik ezt a kiváló munkát, mert folytatásokban megjelent az 1918-iki (XIX.) évfolyam 5. számától kezdve e lap hasábjain. Most, hogy az Egyesület könnyen kezelhető, tetszetős kis könyv alakjában is kiadta, mindenki részére hozzáférhetővé vált. Valószínű, hogy hamarosan nagyon el fog terjedni, mert igen használható és valóban hézagot pótló munka, a melyet senki sem nélkülözhet, a ki a magyar halakat meg akarja ismerni.

Voltak ugyan eddig is magyar munkák, a melyek hazánk halait ismertették, de ezek a halak meghatározására csak nehezen használhatók; a külföldi halhatározók pedig nem ölelik föl az egész magyar halfaunát. Így pl. a legismertebb német halhatározó, a melyet Pappenheim írt a „Süßwasserfauna Deutschlands“-ban, nem használható mindig, mert sok, nálunk gyakori halra (pl. a tokfélékre) egyáltalán nem terjed ki. *Unger* „Halhatározó“-jával ellenben minden magyarországi halat biztosan meg lehet határozni. Az ismert 65 magyarországi halfajon kívül, még 10 olyan fajról

is szól, a melyet eddig még nem találtak meg hazánkban, de előfordulásuk lehetséges. A rendszer, melyet követ, a hazai viszonyoknak legjobban megfelelő. A határozás használata rendkívül könnyű és jóval egyszerűbb, mint bármely hasonló külföldi munkáé. Segítségével a határozás gyorsan és biztosan sikerül. Minthogy nyelvazete rendkívül könnyen érthető, ezt a könyvet mindenki, a nem szakember is, mindig szívesen fogja használni. Meg is érdemeli ez a kis könyv, hogy minden természetbarát és halászszer meg-szerezze magának.

Terjedelme 80 oldal 14 rajzzal, ára fűzve: 3 korona.

Dr. Hankó Béla.

TÁRSULATOK. EGYESÜLETEK.

A „Magyar Édesvízi Halhatározó“ (Dr. Unger Emil könyve). Az Országos Halászati Egyesületnél (Budapest, V., Sziget-u. 5. sz. IV. e.) kapható, ára 3 K. Ha postán kívánja valaki megküldetni, akkor az árán kívül még 40 f. postai és ajánlási díj is fizetendő. A mai szállítási viszonyok között azonban legcélszerűbb, ha egyes vidéki érdekeltségi csoportok részére alkalomszerűen személyesen veszi át valaki megbízott a szükséges példányokat.

A **hálóanyag drágasága** miatt számos panasz érkezik a halászati egyesülethez; sajnos, az egyesület csupán a kiutalást irányítja, az ár alakulása tekintetében nincs semmi befolyása. Kérjük az érdekelt tagokat, szíveskedjenek ezirányú felszólamlásaikat közvetlenül a *Kender- és jutaipari bizottsághoz* (Budapest, IV., Mária-Valéria-utca 12.) intézni.

A **Soroksári dunaági halászati társulat** f. évi február hó 17-én tartotta Ráczkevény rendes évi közgyűlését *Praxa János* elnöke alatt. A társulati jelentés szerint a haszonberek, valamint a haszonbérhátralékok befolytak. A halvédelem érdekében az elnökség a szükséges intézkedéseket megtette ugyan, de az orvhalászat mindezek ellenére folyik. A földművelésügyi minisztérium által állami támogatásként kapott sülloikrákat a társulat kiköltette. A lefolyt évi számadások szerint 6573·82 K bevétellel szemben 6360·41 K kiadás merült fel. A jövő évi kezelési költségeket 620 K-val irányozták elő s ehhez képest a tagok évi járulékot k. holdanként 20 fillérben állapították meg. K.

VEGYESEK.

Landgraf János.

A földművelésügyi minisztérium halászati ügyosztályának vezetője, *Landgraf János* helyettes államtitkár, 37 évi közszolgálat után nyugalomba vonult.

Halászatunk újraéledésének egy hosszú korszaka záródik le távozásával. Mint kulturmérnök 1884-ben bízott meg a halászat ügyének ellátásával. Hivatalos

működésének kezdete összeesik *Herman Ottó* korszakos fellépésével. *Landgraf*-nak jutott a feladat, hogy a *Herman* irodalmi munkássága révén népszerűvé lett halászatot közgazdasági irányban fejlessze. Lelkes buzgósággal dolgozott azon, hogy e modern termelési ág jelentőségét minden irányban elismertesse. Munkássága szerencsésen kapcsolódott be a múlt század végével feltámadt gazdasági fellendülés folyamatába, e munkásság eredményei országszerte ismeretesek is. Azok felsorolására szűkek volnának e lapok keretei, a melyek szerkesztését is intézte 12 éven át. Erdemeit számos kitüntetéssel, legutóbb a magyar nemesség adományozásával ismerték el az akkori intézőkörök is.

Új korszaknak hagyja működése terét örökül s csak azt kívánhatjuk, hogy az új korszak is biztosítsa az eddigi mértékben halászatunk továbbfejlődésének feltételeit.

A **Balaton halászatának közsegésítése ügyében**, a szociáldemokrata szakszervezetek kezdeményezése és felhívása alapján, Balatonellen március 9-én értekezlet tartott, melyen a földművelési, kereskedelmi és hadügyi minisztériumok, továbbá az Országos Halászati Felügyelőség kiküldöttjén kívül, 37 partmenti község képviseltette magát, részint az előljáróságok, részint a nemzeti tanácsok és munkás szakszervezetek megbízottaival, de a meghívottak is csak frásbeli igazolás után bocsáttak be. Nem kaptak meghívást az értekezletre azonban sem a törvényszerűleg társulattá szervezett jogtulajdonosok, sem pedig a halászati jogot ezidőszertől bérlő részvénytársaság.

A megjelentek a Balatonvidék összes bajainak felsorolása után 13 tagú előkészítőbizottságot választottak, mely a felmerült panaszokat és kívánságokat frásba foglalva, küldöttségileg fogja átadni az ügy megvizsgálására illetékes földművelésügyi miniszternek és intézkedik addig is, a míg az érdekelt 47 község külön-külön kijelöli a saját bizalmiférfiát az összesen 47 tagú nagybizottságba.

Végül határozati javaslatot fogadtak el, mely szerint az értekezlet felkéri a népkormányt, hogy a Balaton tavi halászati jog megváltása iránt haladéktalanul tegye meg az intézkedéseket oly értelemben, hogy a halászati jog gyakorlása a partmenti községeket, mint erkölcsi testületeket illesse. (—gh.)

Hivatalos árjegyzés szerint a budapesti központi vásárcsarnokban f. évi február 18-a óta halak *nagyban* nem kerültek árusításra.

Kiseladások állandóan történtek. *Március hó első hetében az élő ponty* kilogrammját 18—28 K-val, az *élő harcsát* 30—36 K-val, az *élő csukát* 22—28 K-val jegyezték. A jegelt hal általában valamivel olcsóbban kelt, kivéve a *nagy harcsát*, a melynek kilogrammjáért 40 K-t is fizettek. Ugyanilyen árat ért el a *süllő* is.

Vasúti szállítás elősegítésére a Hadviselt Szellemi Munkások Országos Egyesülete (VIII., József-u. 48. Tel.: József 12—92.) külön osztatot állított fel leszerelt tisztekből és más feltétlenül megbízható tagjaiból. Az osztag elsősorban szállítmányokat kísér, de ezenkívül vállalkozik helyi fuvarok kíséretére, átvételére, őrizetére, átadására, üresen vagy áruval feladott kocsik hollétének felderítésére, azok gyors továbbításának szorgalmazására stb. stb.

Tógazdaságok figyelmébe!

Veszek több ezer métermázsza élő pontyot, czompót, kárászt stb.

ZIMMER FERENCZ halászmester, BUDAPEST, Központi vásárcsarnok. Telefon: József 48—94

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd, (Somogy m.).

Sürgőnyczím: Tógazdaság, Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

ősz és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingaui pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd, (Somogy megye).